

POSUDEK NA DIPLOMOVOU PRÁCI
„VÝVOJ OSLOVENÍ V RUŠTINĚ“,
vypracovanou Pavlou Hercíkovou

Lingvistické bádání, jež se stalo předmětem diplomové práce Pavly Hercíkové, je založeno na zkoumání nominací adresáta promluvy v ruské větě s akcentem na jeho funkce a široký stylistický diapazon v různých typech mluvních projevů (oslovení ve vokativních jednočlenných větách, oznamovacích, imperativních aj.) i s ohledem na jeho pozici v těchto výpovědích, a rovněž na vliv pragmaticko-sociálních parametrů při apelaci a zvláštnosti výzvy adresáta v češtině a ruštině.

Hned v úvodu našeho hodnocení je třeba podtrhnout, že z hlediska složitosti existujících (v české i ruské lingvistické tradici až doposud) nejednotných teoretických přístupů, ucelených koncepcí i jednotlivých postulátů co do vymezení oslovení a jeho gramaticko-pragmatické funkce ve větě, si diplomantka zvolila složitý úkol, s nímž, jak posléze prokázala, se nadmíru dobře vypořádala. Od tvrzení, že oslovení je autonomní jednotkou nevstupující do větné struktury, přes jeho organické začlenění do ní, až po postuláty nahlízející každé oslovení jako samostatnou vokativní větu, autorka DP na základě důkladného prostudování teoretické literatury českých i ruských autorů a vlastní analýzy různých typů oslovení v díle A. Čechova dochází k závěru, že ačkoli oslovení není rozvíjejícím větným členem, přesto bezesporu souvisí s obsahovým významem věty, neboť adresát výzvy je zapojen do myšlenkového obsahu sdělení a jeho komunikativní chování vůči mluvčímu je do jisté míry v korelaci s kategorií identifikující reference. Toto vše dokládá při analýze praktického materiálu, kterou se snaží pojmout komplexně, neboť si je vědoma, že na výběru, stylovém zabarvení, hodnotících charakteristikách adresáta výzvy jakožto i na jeho adekvátním komunikativním chování se podílí řada faktorů (lexikálně sémantické hledisko, postavení oslovení ve větě, které do jisté míry souvisí s AČ, modalita, intonace aj.), jež působí v součinnosti. V tomto kontextu se nám zdá zcela korektní, že autorka jakoby nadřazuje pozici, resp. rozlišení pozice oslovení ve výpovědi všem ostatním parametrům, neboť zde se promítají jak základní funkce oslovení, tak i hodnocení adresáta, voluntativní aspekty mluvčího a jeho očekávání efektivního komunikativního chování ze strany adresáta výzvy. Diplomantka tak postuluje, že stylisticky příznaková oslovení mají tendenci stát v postpozici, zatímco z hlediska citové aktualizace obsahu výzvy se jako příznaková jeví interpozice oslovení, neboť zde dochází k výraznému rozrušení větné struktury, přičemž adresát je

nejvíce zapojen do sdělného obsahu výpovědi. Tímto autorka posouvá tvrzení Formanovské, která tvrdí, že oslovení v inter- a postpozici je jako zvláštní textová spona, která aktivuje, udržuje vnímání adresáta.

Diplomantka dochází k zajímavým závěrům, kde prezentuje adresáta promluvy a jeho funkce jako komplex prostředků různých úrovní jak jazykové struktury, tak i pragmatické roviny (mluvčí v duchu efektivního komunikativního chování adresáta výzvy očekává od něj nejen její ne/splnění, ale i souhlas, podporu, vcítění se, podbízivost, povýšenost apod.).

V diplomové práci je celá řada zajímavých dílčích postřehů; snad více pozornosti by zasluhovaly rozboros oslovení typu *drug* z hlediska jeho kolektivní přináležitosti a v souvislosti s tykáním/vykáním či abstraktní pojmy typu *ljubov/lásko* (nicméně mezi zaznamenanými excerpty nefigurovalo).

Práce se vyznačuje vysokou úrovní psaného stylu, výbornou argumentací vlastních stanovisek. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou **v ý b o r n ě**.

V Praze, 15.9.2008

PhDr. Věra Lendělová, CSc.

